

**FÖRVALTNINGSRÄTTEN
I GÖTEBORG**
Avdelning 2

DOM
2013-04-10
Meddelad i
Göteborg

Mål nr
1500-13 E
Enhet 2:6

SÖKANDE
Floda Systemskylt AB, 556313-7024
Byggvägen 3
443 61 Stenkullen

MOTPARTER
1. Stadsdelsnämnden Angered
Box 34
424 21 Angered

2. Ringöns Skylt- och Neonproduktion AB, 556277-4538
Smidesgatan 1
417 07 Göteborg

SAKEN
Överprövning enligt lagen (2007:1091) om offentlig upphandling, förkortad LOU

DOMSLUT

Förvaltningsrätten bifaller Floda Systemskylt AB:s ansökan och beslutar att upphandlingen får avslutas först sedan rättelse gjorts genom en ny utvärdering av anbudet, varvid Ringöns Skylt- och Neonproduktion AB:s anbud inte får beaktas.

KONKURRENSVERKET	
2013 -04- 1 0	
Avd	
Dnr	
KSnr	Aktbil

**FÖRVALTNINGSRÄTTEN
I GÖTEBORG**
Avdelning 2

DOM

Sida 2
1500-13 E

BAKGRUND

Stadsdelsnämnden Angered (nämnden) har genomfört en förnyad konkurrensutsättning (dnr 0524/12) inom ramavtalsområde Skyltar (IK10179). Av tilldelningsbeslut den 28 januari 2013 framgår att Ringöns Skylt- och Neonproduktion AB (RSN) erhållit tilldelning i upphandlingen.

YRKANDEN M.M.

Floda Systemskylt AB (FS) ansöker om överprövning av upphandlingen och anför i huvudsak följande. Tilldelningen är gjord på felaktiga grunder, då RSN:s vinnande anbud inte uppfyller flera av de skallkrav som anges i förfrågningsunderlaget.

1. Tillvägagångssätt

Det vinnande anbudet saknar beskrivning av tillvägagångssätt vid ett eventuellt uppdrag, då det endast anges att RSN ska göra skyltarna och att bolaget har gjort flera av dem tidigare.

2. Fråga om anbudet omfattar samtliga skyltar

Av anbudet framgår även att RSN endast avser att leverera skyltar som ersätter tidigare levererade eller befintliga skyltar. Cirka 30 % av entreprenaden avser objekt som i dagsläget inte har skyltar och omfattas därmed inte av det vinnande anbudet.

3. Förslag till ny skylt till varje verksamhetslokal

RSN har inte bifogat förslag på skylt till varje verksamhetslokal. Uppgiften om att bolaget är väl förtroget med skylttyperna och Göteborgs stads skyltprogram utgör inte en redovisning av skyltar och medför inte att skallkravet är uppfyllt. FS har före anbudsinlämningen gjort en komplett inventering, inklusive fotodokumentation, av verksamheternas behov av ersätt-

**FÖRVALTNINGSRÄTTEN
I GÖTEBORG**
Avdelning 2

DOM

Sida 3
1500-13 E

ningsskyltar och har härefter tagit fram tre exempel på skyltar, vilka även redovisas i anbudet. Dessa skyltnått kommer även att användas på de fastigheter som i dagsläget saknar skyltar i enlighet med det uppställda skallkravet.

4. Referensmaterial

I det vinnande anbudet finns inte heller referensmaterial från liknande projekt utan endast en hänvisning till en levererans av ett flertal skyltar till Göteborg Vatten. Detta är möjligen att betrakta som en referens men inte som något referensmaterial. I förfrågningsunderlaget anges tydligt att referensmaterial ska bifogas anbudet. Att nämnden delar fastighet med den angivna referensen innebär inte att skallkravet uppfyllts. Nämndens tillvägagångssätt för bedömning av referensen innebär att anbudet inte har utvärderas på ett likvärdigt sätt. FS har i sitt anbud tydligt redovisat referensmaterial genom fotomontage och skisser samt har ingett kompletta uppgifter om referensen.

Nämnden bestrider bifall till ansökan och anför i huvudsak följande.

1. Tillvägagångssätt

Nämnden har i förfrågningsunderlagets uppdragsbeskrivning specificerat vad som förväntas i fråga om genomförande och tidsram samt vilka krav som ställs på produkten beträffande storlek, material, utformning etc. Så länge dessa krav uppnås har leverantören stor frihet att utforma produkten efter egen kompetens utan invändningar från nämnden. RSN har i sitt anbud beskrivit att bolaget följer Göteborgs stads skyltprogram och monterar skyltarna där de gamla suttit om inga andra instruktioner ges av beställaren samt att uppdraget kommer att genomföras i enlighet med uppdragsbeskrivningens genomförandeperiod. Nämnden har ansett att detta är tillräckligt underlag för att bedöma att det som efterfrågas kommer att levereras i tid.

**FÖRVALTNINGSRÄTTEN
I GÖTEBORG**
Avdelning 2

DOM

Sida 4
1500-13 E

2. Fråga om anbudet omfattar samtliga skyltar

Förfrågningsunderlaget innehåller en bilaga med samtliga verksamheter som ska ha en ny skylt oavsett om det idag finns någon skylt på fastigheten. Nämnden utgår från att anbudsgivare som lämnat anbud vet vad uppdraget innefattar. Ingenting i det vinnande anbudet tyder på att RSN har valt att bortse från stora delar av uppdraget.

3. Förslag till ny skylt till varje verksamhetslokal

Vad avser kravet på förslag till skylt gjorde nämnden bedömningen att båda anbudsgivarna saknade förslag till skylt för varje verksamhetslokal. Den fotodokumentation som FS refererar till ingick inte i det inlämnade anbudet. Den är därför inte relevant i målet. FS hade bifogat tre exempelskyltar i linje med Göteborgs stads skyltprogram medan RSN i text beskrivit att bolaget är väl förtroget med skylttyperna och Göteborgs stads skyltprogram. Båda anbuden hänvisar till tidigare arbeten inom Göteborgs stad som referens. Nämnden har kontrollerat referensobjekten och konstaterat att båda anbudsgivarna uppvisar goda kunskaper om det som efterfrågas i den förnyade konkurrensutsättningen.

4. Referensmaterial

I RSN:s anbud hänvisas till en leverans som skett till Göteborgs Kretslopp och Vatten som delar lokaler med nämndens kontor. Denna hänvisning bedömdes utgöra fullgott referensmaterial eftersom skyltarna kunde besiktigas på plats. FS valde i stället att skicka in tre exempelbilder på hur skyltarna skulle utformas. Detta referensmaterial bedömdes också vara fullgott. Ett fotomontage utgör inte ett bättre referensmaterial än en fysisk skylt.

**FÖRVALTNINGSRÄTTEN
I GÖTEBORG**
Avdelning 2

DOM

Sida 5
1500-13 E

RSN har beretts tillfälle att yttra sig i målet och anför i huvudsak följande.

1. Tillvägagångssätt

RSN har presenterat tillvägagångssätt under rubriken "Anbudstext" i anbudet.

2. Fråga om anbudet omfattar samtliga skyltar

Samtliga adresser som ska föras med skyltar har angetts i förfrågningsunderlaget. Det är därför oklart vad FS:s invändning avser.

3. Förslag till ny skylt till varje verksamhetslokal

Skyltarna produceras enligt Göteborgs stads design- och skyltprogram. RSN har uppfattat att sättning av skylttexter utförs efter tilldelningsbeslut i samråd med upphandlande myndighet och de aktuella verksamheterna. För det fall RSN:s anbud inte skulle anses uppfylla skalkravet är förhållandet detsamma för FS, då även det bolagets anbud saknar "förslag på ny skylt till varje verksamhetslokal".

4. Referensmaterial

RSN har uppfattat skalkravet så att den upphandlande myndigheten begär referenser från liknande projekt, gärna från Göteborgs stad, och inte att det efterfrågas prov på produkter.

DOMSKÄL

Ur handlingarna

Av nämndens förfrågningsunderlag utfärdat den 8 januari 2013 framgår i huvudsak följande.

FÖRVALTNINGSRÄTTEN
I GÖTEBORG
Avdelning 2**DOM***Uppdragsbeskrivning*

Med anledning av en stadsdelssammanslagning behöver SDF Angered skylta om en stor mängd angivna verksamhetslokaler avseende fasadskyltar (se bilaga). Uppdraget innefattar besiktning, originalarbeten, projektledning, nedmontering, montering samt omhändertagande av utbytta skyltar. Skyltarna ska, med hänsyn till nedan ställda krav, vara i jämförbar storlek med dagens skyltar. Genomförandet ska ske under första halvåret 2013. Befintliga stolpar/skyltsystem ska användas om det är möjligt och lämpligt av ekonomiska skäl. Skyltningen ska ge ett så enhetligt intryck som möjligt med samma typ av skylt för samma typ av verksamhet (ytterligare specificerat i bilaga). Skyltarna ska ha en hållbarhet på minst tio år.

Krav

Skyltarna ska uppfylla:

1. Boverkets och Göteborgs stads fastställda krav beträffande tillgänglighet.
2. Göteborgs stads fastställda skyltprogram och grafiska profil.

Anbud

Anbudet ska innehålla:

- * Presentation av tillvägagångssätt och förslag till ny skylt till varje verksamhetslokal
- * Pris
- * Leverans- och genomförandeperiod
- * Referensmaterial från liknande projekt, gärna från Göteborgs stad

RSN har i sitt anbud, förutom prisuppgift, lämnat följande uppgifter.

Tillvägagångssätt: Vi är väl förtrogna med de olika skylttyperna då vi producerat många av dem som ska bytas ut. Vi tillverkar nya i enlighet med Göteborgs stads design- och skyltprogram och monterar dem på samma ställe som de gamla suttit (om inga andra instruktioner ges av beställaren).

Leverans och genomförandeperiod: I enlighet med uppdragsbeskrivningen i frågan.

Referens från liknande projekt: Göteborg Vatten – när de bytte namn till Kretslopp och vatten.

FÖRVALTNINGSRÄTTEN
I GÖTEBORG
Avdelning 2

DOM

Sida 7
1500-13 E

Tillämpliga bestämmelser m.m.

Om den upphandlande myndigheten har brutit mot de grundläggande principerna i 1 kap. 9 § eller någon annan bestämmelse i denna lag och detta har medfört att leverantören har lidit eller kan komma att lida skada, ska rätten besluta att upphandlingen ska göras om eller att den får avslutas först sedan rättelse har gjorts (16 kap. 6 § första stycket LOU).

Upphandlande myndigheter ska behandla leverantörer på ett likvärdigt och icke-diskriminerande sätt samt genomföra upphandlingar på ett öppet sätt. Vid upphandlingar ska vidare principerna om ömsesidigt erkännande och proportionalitet iakttas (1 kap. 9 § LOU).

Förvaltningsrättens bedömning

Frågan i målet är om nämnden vid den aktuella upphandlingen har brutit mot någon av de grundläggande principerna i 1 kap. 9 § LOU eller någon annan bestämmelse i denna lag, samt om detta medfört att FS lidit eller kan komma att lida skada.

Fråga om FS har uppfyllt samtliga skallkrav

RSN har, för det fall att kravet på förslag till ny skylt till varje verksamhetslokal ska tolkas på det sätt som FS anför, gjort gällande att inte heller FS:s anbud har uppfyllt det aktuella skallkravet. Nämnden har under processen i förvaltningsrätten uppgett att den ansett att såväl FS som RSN saknade förslag på skylt till varje verksamhetslokal men att båda anbudsgivarna uppvisade goda kunskaper om föremålet för upphandlingen. Förvaltningsrätten noterar att nämnden under upphandlingsprocessen har godtagit FS:s anbud i detta avseende och därmed låtit det gå vidare till utvärdering. Frågan uppkommer därför om en upphandlande myndighet eller en vinnande leverantör under överprövningsprocessen kan invända att den an-

**FÖRVALTNINGSRÄTTEN
I GÖTEBORG**
Avdelning 2

DOM

Sida 8
1500-13 E

budsgivare som har begärt överprövning enligt LOU inte uppfyller ett skallkrav, trots att myndigheten vid anbudsutvärderingen funnit att så var fallet. I ett antal domar från kammarrätterna har domstolarna ansett att en sådan möjlighet saknats (se bl.a. Kammarrätten i Göteborgs domar den 20 oktober 2010 i mål nr 3764-10 och den 23 april 2012 i mål nr 1301-12). Förvaltningsrätten gör mot denna bakgrund bedömningen att provningsramen i målet inte omfattar frågan huruvida det var rätt av nämnden att låta anbudet från FS delta i anbudsutvärderingen eller om anbudet rätteligen borde ha förkastats.

Fråga om RSN har uppfyllt samtliga skallkrav

FS har gjort gällande att det vinnande anbudet från RSN inte uppfyller följande skallkrav som uppställts i det aktuella förfrågningsunderlaget och att anbudet därför rätteligen inte borde ha utvärderats.

1. Tillvägagångssätt

Av RSN:s anbud framgår att bolaget avser att tillverka nya skyltar i enlighet med Göteborgs stads design- och skyltprogram, att skyltarna monteras där de gamla skyltarna suttit – alternativt enligt beställarens instruktion – samt att uppdraget kommer att genomföras i enlighet med uppdragsbeskrivningens genomförandeperiod. Då det uppställda skallkravet i fråga om tillvägagångssätt är allmänt hållet anser förvaltningsrätten att det inte går att ställa alltför höga krav på anbudets utformning i denna del. Skallkravet får därmed anses vara uppfyllt.

2. Fråga om anbudet omfattar samtliga skyltar

Av RSN:s anbud framgår att leverans kommer att ske i enlighet med uppdragsbeskrivningen i förfrågningsunderlaget. I nämnda uppdragsbeskrivning anges, genom hänvisning till bilaga 1, de verksamhetslokaler som ska förses med nya skyltar. Förvaltningsrätten konstaterar mot denna

**FÖRVALTNINGSRÄTTEN
I GÖTEBORG**
Avdelning 2

DOM

Sida 9
1500-13 E

bakgrund att det inte framkommit annat än att anbudet omfattar samtliga skyltar i upphandlingen.

3. Förslag till ny skylt till varje verksamhetslokal

Av handlingarna i målet framgår att RSN i stället för att ge in ett förslag på skylt till varje verksamhetslokal hade uppgett att bolaget är väl förtroget med skylttyperna och Göteborgs stads skyltprogram. Nämnden har under processen i förvaltningsrätten uppgett att den ansett att såväl FS som RSN saknade förslag på skylt till varje verksamhetslokal men att båda anbudsgivarna uppvisade goda kunskaper om föremålet för upphandlingen. Förvaltningsrätten konstaterar att det är ostridigt att RSN:s anbud inte innehåller förslag till ny skylt till varje verksamhetslokal. RSN har därmed inte uppfyllt det aktuella skallkravet.

4. Referensmaterial

Enligt förvaltningsrättens mening framgår det tydligt av förfrågningsunderlaget att anbudet ska innehålla referensmaterial från liknande projekt samt att projekten gärna får ha utförts för Göteborgs stad. Såsom kravet har utformats kan det inte tolkas som att det för kravuppfyllelse är tillräckligt att ange en referens för vilken man har utfört liknande projekt. Förvaltningsrätten anser att den hänvisning till en referens som RSN lämnat i sitt anbud inte kan jämföras med kravet på "referensmaterial". Eftersom RSN inte har gett in efterfrågat referensmaterial uppfyller anbudet inte det aktuella skallkravet. Den omständigheten att nämnden har valt att på plats besiktiga skyltar hos den uppgivna referensen medför inte någon annan bedömning.

Sammanfattningsvis anser förvaltningsrätten att RSN:s anbud inte uppfyller samtliga skallkrav som angetts i förfrågningsunderlaget. Nämnden har genom att ändå utvärdera anbudet brutit mot likabehandlingsprincipen som kommer till uttryck i 1 kap. 9 § LOU. Då RSN erhöll tilldelning i upphand-

FÖRVALTNINGSRÄTTEN
I GÖTEBORG
Avdelning 2

DOM

Sida 10
1500-13 E

lingen har FS, som kom på andra plats vid utvärderingen och vars uppfyllelse av skalkrav inte omfattas av prövningsramen i detta mål, lidit skada till följd av nämndens förfaringssätt. Det finns därför förutsättningar för ingripande med stöd av LOU. Då det inte har gjorts gällande några brister i upphandlingens konkurrensuppsökande skede saknas skäl att besluta att upphandlingen ska göras om. FS:s ansökan ska därför bifallas på så sätt att upphandlingen ska rättas genom att en ny utvärdering sker varvid anbudet från RSN inte får beaktas.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga 1 (DV 3109/1B LOU)

Monika Knutsson

Monika Knutsson

Förvaltningsrättsfiskal

Föredragande i målet har varit förvaltningsrättsnotarien Åsa Wallin.

SVERIGES DOMSTOLAR

HUR MAN ÖVERKLAGAR - PRÖVNINGSTILLSTÅND

Den som vill överklaga förvaltningsrättens beslut ska skriva till Kammarrätten i Göteborg. Skrivelsen ska dock skickas eller lämnas till förvaltningsrätten.

Överklagandet ska ha kommit in till förvaltningsrätten inom tre veckor från den dag då klaganden fick del av beslutet. Tiden för överklagandet för offentligpart räknas emellertid från den dag beslutet meddelades.

Om sista dagen för överklagandet infaller på lördag, söndag eller helgdag, midsommarafton, julafton eller nyårsafton räcker det att skrivelsen kommer in nästa vardag.

För att ett överklagande ska kunna tas upp i kammarrätten fordras att prövningstillstånd meddelas. Kammarrätten lämnar prövningstillstånd om det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas, anledning förekommer till ändring i det slut vartill förvaltningsrätten kommit eller det annars finns synnerliga skäl att pröva överklagandet.

Om prövningstillstånd inte meddelas står förvaltningsrättens beslut fast. Det är därför viktigt att det klart och tydligt framgår av överklagandet till kammarrätten varför man anser att prövningstillstånd bör meddelas.

Skrivelsen med överklagande ska innehålla

1. den klagandes namn, personnummer, yrke, postadress och telefonnummer. Dessutom ska adress och telefonnummer till arbetsplatsen och eventuell annan plats där klaganden kan nås för delgivning lämnas om dessa uppgifter inte tidigare uppgetts i målet. Om någon person- eller adressuppgift ändras är det viktigt att anmälan snarast görs till kammarrätten,
2. det beslut som överklagas med uppgift
3. om förvaltningsrättens namn, målnummer samt dagen för beslutet,
4. de skäl som klaganden anger till stöd för begäran om prövningstillstånd,
5. den ändring av förvaltningsrättens beslut som klaganden vill få till stånd,
6. de bevis som klaganden vill åberopa och vad han/hon vill styrka med varje särskilt bevis.

Skrivelsen ska vara undertecknad av klaganden eller hans ombud. Adressen till förvaltningsrätten framgår av beslutet. Om klaganden anlitar ombud ska denne sända in fullmakt i original samt uppgive sitt namn, adress och telefonnummer.

Om någon person- eller adressuppgift ändras, ska Ni utan dröjsmål anmäla ändringen till kammarrätten.

I mål om överprövning enligt lagen (2007:1091) om offentlig upphandling eller lagen (2007:1092) om upphandling inom områdena vatten, energi, transporter och posttjänster får avtal slutas innan tiden för överklagande av rättens dom eller beslut har löpt ut. I de flesta fall får avtal slutas när tio dagar har gått från det att rätten avgjort målet eller upphävt ett interimistiskt beslut. I vissa fall får avtal slutas omedelbart. Ett överklagande av rättens avgörande får inte prövas sedan avtal har slutits. Fullständig information finns i 16 kapitlet i de ovan angivna lagarna.

Behöver Ni fler upplysningar om hur man överklagar kan Ni vända Er till förvaltningsrätten.

DV 3109/1B LOU